

ارزشیابی برنامه‌های آموزش مامایی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام

مرضیه علایی^(۱)، دکتر محمدحسین یارمحمدیان^(۲)

چکیده

در این تحقیق برنامه‌های آموزش مامایی در پنج محور اصلی کیفیت اجرای آموزش نظری و عملی، امکانات و تسهیلات آموزشی، محتوای برنامه‌های آموزشی و نحوه مدیریت و اداره برنامه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. روش این روش پژوهش، توصیفی مقطعی بر روی، دانشجویان رشته مامایی و مدرسان دانشکده پرستاری و مامایی ایلام انجام گردید. نمونه مورد نظر متشکل از، ۶۷ نفر دانشجو و ۲۷ استاد بود. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای خود ساخته بود.

نتایج نشان داد که، کیفیت آموزش نظری در حد متوسط، آموزش عملی و امکانات و تسهیلات آموزشی از نظر دانشجویان متوسط و از نظر اساتید ضعیف بود. محتوای برنامه‌های آموزش از نظر هر دو گروه ضعیف بود و همچنین نحوه مدیریت و اداره برنامه‌ها به نظر دانشجویان متوسط ولی از نظر اساتید ضعیف بود.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، برنامه، آموزش

مقدمه

دانشگاه به محلی اطلاق می‌گردد که براساس دیدی نظام مند، درون‌دادهای آن شامل سرمایه، تجهیزات، برنامه، امکانات، نیروی انسانی و دانشجو می‌باشد.

برون‌دادهای دانشگاه نیز شامل نیروی انسانی متخصص و ماهر در زمینه‌های مختلف و همچنین اختراع و اکتشاف و نوآوری علمی و گسترش دامنه علم و دانش است [۱]. دانشگاه‌های علوم پزشکی علاوه بر ارائه خدمات بهداشتی و درمانی به مردم، وظیفه مهم تربیت نیروی ماهر و متخصص مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه را برعهده دارند. این امر ایجاب می‌کند آموزش پزشکی از الگویی تبعیت نماید که بتواند همه عوامل موثر را در ارتقاء

سلامت جامعه در برداشته باشد [۶]. امروزه بدون تردید باید اذعان داشت که ارزشیابی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود یکی از گسترده‌ترین مباحث فرآیند آموزش در هر گونه نظام آموزشی است.

با توجه به اینکه برنامه‌های آموزش پزشکی و پیراپزشکی در چند دهه اخیر از نظر کمی به هدف‌های خود رسیده است، اکنون باید فعالیتها و تلاشها بیشتر به سوی کیفیت و بهبود برنامه‌های آموزش حرکت کند.

وجود یک سیستم ارزشیابی در تحول، ارتقاء و بهبود

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

۲- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان

توسط اساتید راهنما و همچنین نظر خواهی از اعضای هیئت علمی و صاحب نظر در دانشگاه علوم پزشکی ایلام اثبات گردیده بود. پایایی پرسشنامه از طریق دو نیمه کردن و استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر ۰.۹۶ بود. نتایج بدست آمده با استفاده از آزمونهای آماری مجذور کای، من ویتنی، کروسکال والیس، و ضریب همبستگی مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته های پژوهش

در محور کیفیت اجرای آموزش نظری، گرایش اکثریت پاسخها بطرف متوسط بود و بین نظرات اساتید و دانشجویان تفاوت معنی دار مشاهده گردید ($P=0/039$) (جدول ۱).

همچنین کیفیت اجرای آموزش عملی و امکانات و تسهیلات آموزشی از دیدگاه اساتید ضعیف و به نظر دانشجویان متوسط بود و بین نظرات دانشجویان و اساتید تفاوت معنی دار وجود داشت ($P=0/4$).

در خصوص محتوای برنامه های آموزشی بین نظرات اساتید و دانشجویان تفاوت معنی داری وجود نداشت و از دیدگاه آنان محتوای برنامه های آموزشی ضعیف بود. در ارتباط با نحوه مدیریت و اداره برنامه ها، گرایش اکثریت پاسخها در میان دانشجویان به طرف متوسط و در بین اساتید ضعیف بود. با این حال بین نظرات آنها تفاوت معنی داری دیده نشد (جدول ۲). همچنین بین نظرات دانشجویان نسبت به اجرای کیفیت آموزش نظری، عملی، امکانات و تسهیلات آموزش، محتوای برنامه آموزشی و نحوه مدیریت و اداره برنامه ها بر حسب ترم در سطح خطای ۰.۵٪ معنی دار نبود اما بر حسب دوره، تفاوت معنی دار مشاهده گردید. در حالیکه بین نظرات اساتید در اهداف یاد شده بر حسب تحصیلات تفاوت معنی دار نبود.

کیفیت آموزش از اهمیت خاص برخوردار است. با توجه به اهمیت برنامه های آموزشی که به منظور تغییر دانش، مهارت ها و نگرشهای دانشجویان طراحی می شود و با در دست داشتن ابزاری توانا به نام ارزشیابی باید به دنبال آن بود که برنامه های آموزش و دستیابی به نحوه اجرای آنها تا چه حد موجب هدفهای مورد نظر می شود [۷].

هدف از ارزشیابی برنامه های آموزش بهبود آنها است و قبل از تصمیم گیری برای بوجود آوردن هر گونه تغییر در برنامه آموزش، برنامه باید مورد ارزشیابی قرار گیرد. چرا که بهترین برنامه ها نیاز به بازنگری دارد [۵]. لذا جهت ارتقای سطح آموزش نظری و عملی ماماها در سطح جامعه، میبایستی نظارت و ارزیابی بر کار آنان انجام گیرد. هدف از این تحقیق ارزشیابی برنامه آموزش مامایی از دیدگاه اساتید و دانشجویان بود.

مواد و روشها

این تحقیق، یک مطالعه توصیفی پیمایشی بود که جامعه آماری دانشجویان و اساتید دانشکده پرستاری و مامایی ایلام تشکیل می دادند.

نمونه مورد نظر متشکل از ۶۷ نفر دانشجو و ۲۷ نفر استاد بود. روش نمونه گیری به علت محدودیت جامعه، به صورت سرشماری بود که کل دانشجویان مامایی به جزء دانشجویان ترم اول که فاقد آموزش بالینی بودند، انتخاب گردیدند.

ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ای خود ساخته مشتمل بر ۵۳ سؤال بود که ۱۰ سؤال در خصوص آموزش نظری، ۱۷ سؤال مربوط به آموزش عملی، ۷ سؤال مربوط به امکانات و تسهیلات، ۱۲ سؤال مربوط به محتوای برنامه های آموزشی و ۷ سؤال مربوط به نحوه مدیریت و اداره برنامه ها بر اساس طیف لیکرت بن بودند که روایی آن

جدول ۱. مقایسه میزان رضایت اساتید و دانشجویان از کیفیت آموزش نظری

رضایت		خوب		متوسط		ضعیف		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۴	۲۰/۹	۴۱	۶۱/۲	۱۲	۱۷/۹	۶۷	۱۰۰		
-	-	۱۵	۵۵/۶	۱۲	۴۴/۴	۲۷	۱۰۰		
۱۴	۱۴/۹	۵۶	۵۹/۶	۲۴	۲۵/۵	۹۴	۱۰۰		

$$X^2=11/5$$

$$df=2$$

$$P=0/0039$$

با توجه به یافته‌های فوق بین نظرات اساتید و دانشجویان نسبت به کیفیت آموزش نظری تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۲. مقایسه میزان رضایت اساتید و دانشجویان از نحوه مدیریت و اداره برنامه‌ها

رضایت		خوب		متوسط		ضعیف		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۴	۲۰/۹	۳۱	۴۶/۳	۲۲	۳۲/۸	۶۷	۱۰۰		
۶	۲۳	۸	۳۶/۵	۱۲	۴۰/۵	۲۶	۱۰۰		
۲۰	۲۱/۵	۴۱	۴۴/۱	۳۲	۳۴/۴	۹۳			

جدول فوق نشان می‌دهد بین نظرات اساتید و دانشجویان نسبت به نحوه مدیریت و اداره برنامه تفاوت معنی داری وجود داد.

بحث و نتیجه گیری

دانشجویان متوسط و از دیدگاه اساتید ضعیف بود. نتیجه بدست آمده تاییدی بر نتیجه تحقیق شایان بود، نتایج یافته‌های وی نشان داد تمایل اکثر پاسخها در مورد آموزش بالینی بطرف بندرت است، که بیانگر ضعف در آموزش عملی بود [۵].

همچنین نتیجه بدست آمده بان نتیجه تحقیق ابراهیمی همسویی دارد. نتایج مربوط به یافته‌های وی بیانگر عدم کفایت امکانات و تسهیلات آموزشی بود [۲].

از دیدگاه اساتید و دانشجویان، محتوای برنامه آموزش ضعیف بود که نتیجه بدست آمده بان نتیجه تحقیق شهابی نتایج پژوهش حاکی از ضعف در زمینه مدیریت از دیدگاه اساتید بود در حالیکه دانشجویان، مدیریت و اداره برنامه‌ها را در حد متوسط بیان نمودند. نتیجه بدست آمده

از جنبه‌های بسیار مهم در آموزش پزشکی خصوصاً رشته مامایی توجه به شیوه‌های مختلف آموزش و ارزیابی برنامه‌های آموزشی است که در این تحقیق ارزشیابی برنامه آموزشی مامایی از دیدگاه اساتید و دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج پژوهش نشان داد که آموزش نظری در حد متوسط بوده است که نتیجه بدست آمده بان نتیجه تحقیق شهابی همسویی ندارد. نتایج حاصل از تحقیق وی آموزش نظری را ضعیف نشان داد [۴].

تحقیق استورات و مک میلان در این خصوص نیز آموزش نظری را ضعیف نشان داد که بان نتیجه این تحقیق همسویی ندارد [۱۰].

آموزش عملی و امکانات و تسهیلات آموزشی از دیدگاه

دانشگاه آزاد اصفهان واحد خوراسگان، ۱۳۷۵.
۵- شایان شهرام؛ ارزشیابی برنامه‌های آموزش بالینی
پرستاری و مامایی؛ پایان نامه کارشناس ارشد مدیریت
آموزش، دانشکده تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد
اسلامی اصفهان واحد خوراسگان، ۱۳۷۴.

۶- فکری علیرضا، افشین صرافی‌نژاد؛ بررسی نظرات
دانشجویان پزشکی در مورد وضعیت کیفی آموزش
بالینی؛ مجله پژوهش‌های علمی دانشگاه علوم پزشکی
تهران، شماره ۲۲، ۱۳۷۶.

۷- کیامنش علیرضا؛ روش‌های ارزشیابی
آموزش؛ انتشارات تهران، ۱۳۷۳.

۸- وکیل، عزیز فریدون؛ بررسی وضعیت آموزش
نیروی انسانی پزشکی در دو دهه اخیر؛ مجله علمی
سازمان نظام پزشکی ایران، شماره ۱، ۱۳۷۶.

9-Martin John and Rabert cary; the
student in intiated toly Assisted system
ot evaluation of clinical teaching of the
university to virgininu, 1994, pp:40

10- Stewert B, Maemilan A; Survey of
Dental practice; Dental education in
vector, Australia, 1992, PP:217-219.

با نتیجه تحقیق فکری و مؤمن نژاد همسویی دارد نتایج
پژوهش مذکور حاکی از ضعف عمومی آموزش پزشکی در
زمینه مدیریت و برنامه ریزی بود [۶].

با توجه به نتایج تحقیق مسئولان آموزش بایستی با
برنامه‌ریزی‌های دقیق و صحیح در بکارگیری و جذب اساتید
متخصص، ایجاد ارتباط بین آموزش عملی و نظری
، بکارگیری امکانات و تسهیلات آموزش و مدیریت علمی
جهت رسیدن به موقعیت مطلوب، انجام دهند.

سپاسگزاری

از راهنمائیهای مداوم جناب آقای دکتر غلامرضا احمدی
و رهنمودهای ارزشمند جناب آقای عبدالحسین پورنجف
و جناب آقای علی دل پیشه و سرکار خانم دکتر معصومه
کشاورز و جناب آقای کورش سایه میری تشکر و قدردانی
می‌شود.

منابع

۱- آصف زاده سعید، صالحی سعیده، صدقیانی ابراهیم و
دیگران؛ آموزش پزشکی و خدمات بهداشتی
درمانی؛ تهران؛ انتشارات علمی فرهنگی، ۱۳۷۶.

۲- ابراهیمی اکرم؛ مقایسه نظرات مربیان و دانشجویان
پرستاری سال آخر در مورد عوامل به وجود آورنده اختلال
در خودپنداری و اعتماد به نفس؛ مجله پژوهش‌های علمی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
، شماره ۲۲، ۱۳۷۶.

۳- تیموری مریم؛ ارزشیابی برنامه‌های آموزشی کارورزان
پزشکی در چهار گروه داخلی، جراحی، اطفال و زنان و
زایمان در رابطه با بیماریهای شایع، سرپایی و اورژانس؛
پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی، دانشکده
تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۵.

۴- شهبابی سعیده؛ ارزشیابی فرایند برنامه آموزش بالینی
؛ پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تحصیلات تکمیلی

Archive of SID
Evaluation of midwifery education programs on the professors & the students attitudes.

Allaei M., Dr.Yarma mohammadian M.H.

ABSTRACT:

In this study , the midwifery educational programs were evaluated on five main points as; performance quality of taught & practical education, training facilities & possibilities, the program's contents and managing style of the education process. The research method was descriptive and completed on a statistical community consisting of 67 midwifery students and 27 instructors of the midwifery & nursing school.

Self-made questionnaires were the tools to collect the needed data. The findings implied that the taught education was of average quality , and the instructors considered the practical training as well as its related possibilities and facilities to be of poor value while the students regarded them as moderate.

Both the groups considered the educational programs contents poor . The managing style of the programs was recognized as poor by the instructors , while it was regarded as moderate by the students.

KEY WORDS: Evaluation, education, program, midwifery , School